

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Директор Державної установи
«Інститут всесвітньої історії
НАН України»
член-кореспондент НАН України,
доктор історичних наук, професор**

А.І. Кудряченко

А.І. Кудряченко 20 г.р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОВЕДЕННЯ ІСТОРИЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ**

для здобувачів наукового ступеня доктор філософії

спеціальність

032 Історія та археологія

**Ухвалено Вченою радою
ДУ «Інститут всесвітньої історії
НАН України»**

(протокол № 8 від 03.12.2020 р.)

Київ – 2021

I. ОСВІТНЯ СКЛАДОВА

Тематичний план

№	Назва теми	лекц	семін	самост	всього
1.	Поняття сучасного історичного дослідження	2		6	8
2.	Структура історичного дослідження	2	2	2	6
3.	Історичне знання в історичному тексті	2	2	2	6
4.	Історико-антропологічний підхід	2	2	6	10
5.	Лінгвістичні методи історичного дослідження та навички перекладознавства.	2	2	2	6
6.	Етнографічний метод	2	2	2	6
7.	Кінематографічний метод	2	2	6	10
8.	Кількісні методи	2	2	4	8
	Новітні онлайн методи	2	2	4	8
	Разом	18	16	34	60

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач та програмні результати навчання

Компетентності, якими має володіти здобувач	Програмні результати навчання	Найменування навчальних дисциплін, практик/ кількість кредитів/ кафедра, що забезпечує
	I. Цикл загальної підготовки	
	II. Цикл професійної підготовки	
	2.1. Нормативні дисципліни	

Науково-дослідницькі	<p>Вміння визначати актуальні наукові проблеми всесвітньої історії та окреслювати методи їх вирішення.</p> <p>Вміння провадити аналіз та синтез теоретичних знань заради отримання об'єктивно нових знань з конкретного питання всесвітньої історії.</p> <p>Вміння адаптувати і</p>	<p>Новітні технології проведення історичних досліджень</p> <p>2 кредити ЄКТС</p> <p>ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»</p>
----------------------	---	--

	<p>узагальнювати результати сучасних досліджень з всесвітньої історії для вирішення наукових і практичних проблем.</p> <p>Вміння давати експертну оцінку результатам дослідницької діяльності з всесвітньої історії, бути готовим до виконання обов'язків рецензента та опонента.</p> <p>Вміння застосовувати загальнонаукові, спеціальні та міждисциплінарні методи дослідження.</p>	
Професійні	<p>Засвоєння сучасного наукового апарату, вміння оцінювати історичну інформацію.</p> <p>Володіння комп'ютерними навичками та основами інформаційних технологій для опрацювання проблем всесвітньої історії.</p> <p>Володіння іноземною мовою та базою перекладознавства у сфері всесвітньої історії для застосування іноземних джерел у власному дослідженні, представленні своєї роботи іноземною мовою та фахової комунікації з закордонними колегами, для участі у міжнародних наукових проектах; підготовці аплікаційної форми іноземною мовою.</p> <p>Засвоєння навиків самоорганізації у навчально-практичній діяльності, здатності провадити наукові дослідження</p>	

	закордоном та у відрядженнях. Готовність до використання багатовимірного дослідження, методів інших суміжних дисциплін для комплексного аналізу всесвітньої історії.	
Соціально-психологічні	Вміння налагодження професійних комунікативних зв'язків. Вміння пошуку та встановлення професійних міждисциплінарних та міжнаціональних контактів з колегами з інших країн. Вміння застосування нових інформаційних технологій навчання у вищій школі. Вміння брати відповідальність за організацію певного етапу колективної роботи.	

Анотація змісту нормативних та дисциплін вільного вибору

ППН2 НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОВЕДЕННЯ ІСТОРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Мета навчальної дисципліни – оволодіння теоретичними знаннями про існуючі напрями, підходи, парадигми історичних досліджень та практичними навичками застосування інструментаріїв, прийомів та методів наукових досліджень в галузі історії.

Завдання: опрацювання аспірантами алгоритмів та зразків сучасних успішних досліджень та застосування набутих навичок у їхньому власному дослідженні.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- поняття наукової школи, наукового напрямку, дослідницького підходу, дослідницького інструментарію, дослідницької стратегії;
- тенденції в еволюції тематики і методів історичних досліджень;
- наукові методи: культурно-історична антропологія, етнографічний, лінгвістичний, кінематографічний методи;

- етапи та сучасний стан історичного дослідження кількісними методами;
- організацію історичного викладу в історичному тексті та його метафори.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен вміти:

- знайти та сформулювати тему свого дослідження відповідно до сучасних академічних вітчизняних та міжнародних стандартів;
- застосовувати сучасні методи дослідження при написанні своєї роботи та при аналізові наукових праць своїх колег;
- орієнтуватися в сучасних дослідженнях для виокремлення наукової новизни своєї наукової розвідки;
- аргументовано обирати об'єкт, предмет, мету і завдання свого дослідження;
- вміти пояснити наукову новизну та завдання свого дослідження;
- вільно орієнтуватися в напрацюваннях зарубіжних фахівців зі своєї проблеми та перекладати потрібні матеріали.

Зміст дисципліни за темами

Тема 1. Поняття сучасного історичного дослідження

Поняття наукової школи, наукового напрямку, дослідницького підходу, дослідницького інструментарію, дослідницької стратегії. Усна історія Наукові дослідження та їхні стилі.

«Нова історична наука», «нова соціальна історія», «нова інтелектуальна історія», психоісторія.

Тема 2. Структура історичного дослідження

Типи і рівні історичного знання. Емпіричне і теоретичне знання.

Особливості емпіричного рівня історичного пізнання. Логічні підстави емпіричного знання. Реконструкція історичної реальності через описання.

Формаційний і цивілізаційний підходи.

Поняття та їхня класифікація. Категорії. Типи і рівні категорій. Зміст понять, категоріального апарату в процесі розвитку історичної науки. Категорія історичного джерела.

Категорія історичного факту. Типи історичних фактів.

Тема 3. Історичне знання в історичному тексті

Історичний текст як наратив. Історичний дискурс. Логіка історичного наративу. Метафора в історичних текстах.

Коментарі в історичному тексті.

Тема 4. Історико-антропологічний підхід

Історико-антропологічний підхід в історичному пізнанні. Історична антропологія як пізнавальний напрям історичної науки.. Культурно-історична антропологія та її специфіка. Історично–антропологічний напрям досліджень у французькому науковому і культурному просторі XIX –XX ст. Розвиток історично–антропологічних досліджень в Україні в останній чверті XX ст. (Н. Яковенко, О. Толочко та ін.). Сучасний стан історично-антропологічних досліджень.

Тема 5. Лінгвістичні методи історичного дослідження та навички перекладознавства.

Лінгвістика та історія. Семіотична критика текстів. Важливість володіння іноземною мовою для аналізу іноземних джерел та літератури для дослідника всесвітньої історії. Оволодіння перекладознавством у царині всесвітньої історії. Вміння виокремлення історичних ідіом та застосування їх на практиці.

Тема 6 . Етнографічний метод.

Основні напрями досліджень етнографії. Питання всесвітньої історії у студіях сучасних етнографів. Місце України в дослідженнях вітчизняних та зарубіжних етнографів. Вміння опрацювати власну програму етнографічного дослідження та опитувальника відповідно до досліджуваної проблеми. Застосування інформації набутої етнографічним методом у власному дослідженні.

Тема 7. Кінематографічний метод.

Перегляд документального фільму «Аденауер – архітектор нової Німеччини», автори якого на основі величезного масиву архівних матеріалів дали власну інтерпретацію політичної біографії видатного німецького державного діяча, який за допомогою стратегії малих кроків, постійного пошуку внутрішньополітичних компромісів і балансів, вибору західного вектора інтеграції, розбудови економіки та соціально орієнтованої держави зміг закласти підвалини німецької могутності після поразки нацистського режиму у Другій світовій війні. Аналіз застосування документів у цьому фільмі для відтворення як цілого історичного періоду, так і біографії окремої людини, яка справила суттєвий вплив на перебіг всесвітньої історії.

За можливості зустріч та дискусія аспірантів з режисером та продюсером фільму.

Тема 8. Кількісні методи.

Математико-статистична обробка емпіричних даних. Робота на комп'ютері, вміння опрацювання графіків та діаграм. Квантитативна історія. Методи багатовимірного статистичного аналізу. Залучення даних соціології. Розвиток кліометрії в працях академіка І. Д. Ковальченка. Асенал методів історичного дослідження, процедур, способів пізнання у світлі сучасних підходів.

Тема 9. Новітні онлайн методи.

Проведення інтерв'ю та конференцій у Скайпі та Зумі.

Вміння приготувати власну презентацію доповіді на конференції у програмі Power Point. Техніка роботи у Скайпі, ЗУМі, Power Point. Підготовка та здійснення презентації дослідження теми дисертації у Power Point.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Вазюлин В.А. Логика истории: Вопросы теории и методологии / В.А.Вазюлин. – изд. 3-е перераб.и доп. – М.: ЛЕНАНД , 2015. – 384с. *(у бібліотечному фонді Інституту)*
2. Голиков А.Г. Методика работы с историческими источниками /А.Г.Голиков, Т.А.Круглова.-М.:Изд.центр Академия, 2014. – 224 с. *(у бібліотечному фонді Інституту)*
3. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле / Ева Доманська; пер. з польськ. та англ. В. Склокіна; наук. ред. В. Склокін, С. Троян. – К.: Ніка-Центр, 2012. – 368 с.
4. Количественные методы в исторических исследованиях. / Под ред. Н.Б.Седунской. – М.:Инфра-М, 2010. – 255 с. *(у бібліотечному фонді Інституту)*
5. Лаппо-Данилевский А. С. Методология истории : в 2 т. – М., 2010. – Т. 1–2.
6. Медушевская О. М. История источниковедения в XIX–XX вв. : учеб. пособие. – М., 1988. – 71 с.
7. Медушевская О. М. Теория и методология когнитивной истории. – М., 2008. – 352 с.
8. Медушевская О. М. Эмпирическая реальность исторического мира // Вспомогательные исторические дисциплины – источниковедение – методология истории в системе гуманитарного знания : материалы XX науч. конф. – М., 2008. – [Ч. 1]. – С. 24–34.
9. Нові підходи до історіописання / за ред. Пітера Берка; пер. з англ. – 2-ге вид., випр. – К. : Ніка-Центр, 2012. – 264 с.
- 10.Потемкина М.Н. Теория и методология истории: Учебное пособие / М.Н.Потемкина. – 2-е изд. – М.: РИОР, ИНФРА-М, 2015. -198с. *(у бібліотечному фонді Інституту)*
- 11.Словарь основных исторических понятий: Избранные статьи в 2-х томах. / Германский исторический ин-т; пер. с нем. – М.: Новое литературное

обозрение, 2014. –

Т.1.-2014.-736 с.

Т.2.-2014.-756 с. *(у бібліотечному фонді Інституту)*

12. Фриман Э. Методы изучения истории / Эдуард Фриман. – пер.с англ. – изд.стереотип. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2015,-200с. *(у бібліотечному фонді Інституту)*

Додаткова:

1. Бордачёв Т.В. Теория международных отношений в XXI веке: Монография / Т.В.Бордачёв. – М.: Книжный мир, 2015. – 290с *(у бібліотечному фонді Інституту)*

2. Грабски А. Ф. Фернан Бродель // Вопросы методологии истории цивилизаций. – Вып. 2. – М.: Наука, 1992.

3. Гуревич А.Я. Уроки Люсьена Февра // Февр Л. Бои за историю. – М.: Наука, 1991. – С. 509.

4. Пахомов Ю.Н., Крымский С.Б., Павленко Ю.В. Пути и перепутья современной цивилизации. – К.: Благотв. Фонд «Международный деловой центр», с. 343-348.

5. Рафалюк О.Е. Междисциплинарные методы изучения прошлого: применение контент-анализа в исторических исследованиях// Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 2-1.; URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=20367>

6. Яковенко Н. М. Кілька спостережень над модифікаціями українського національного міфу в історіографії. – Дух і літера, 1998 р., № 3-4, с. 113 – 124.

7. Яковенко Н. Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI–XVII ст. / Н. Яковенко. – К.: Критика, 2002. 415 с.